

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2012
Lärarytildningen

Musik och språk i förskolan

– Fem förskollärares tankar och arbetsätt med musik för
barns språkutveckling

Författare
Caroline Sandmark
Tina Nilsson

Handledare
Christel Persson

Examinator
Sigurd Rothstein

www.hkr.se

Musik och språk i förskolan

– Fem förskollärares tankar och arbetssätt med musik för barns språkutveckling

Abstract

Syftet med vår undersökning var att fördjupa oss i hur pedagoger arbetar och tänker kring musik, utifrån aktuell forskning och läroplan, för att främja yngre barns språkutveckling.

Data samlades in genom kvalitativa intervjuer av fem kvinnliga förskollärare på olika orter i södra Sverige. Förskollärarna som intervjuats arbetar med barn i åldrarna 1-5. Resultatet i undersökningen visade på att musiken används på varierande sätt på förskolorna, enligt pedagogerna. Det framkom att musik förekom i bland annat planerade sångsamlingar, men även spontant i vardagen av både barn och vuxna. Utifrån resultatet går det att utläsa att förskollärarna anser att musiken är viktig för språkutvecklingen, gemenskapen i gruppen samt att de använder musiken för att förtydliga innebörden i bland annat ord och begrepp. Pedagogerna använder förskolans läroplan aktivt och på varierande sett, dock syns en brist när det gäller att använda forskning kring musik och språk i verksamheten. I resultatet kan dock en potential till att forskningen skulle kunna användas mer skymtas då de flesta pedagogerna uttryckte att de har viljan, men inte tiden, att sätta sig in i forskning.

Ämnesord: Arbetssätt, Forskning, Förskolan, Förskollärare, Musik, Sociokulturell lärandeteori och Språkutveckling

Innehåll

Innehåll.....	3
1. Introduktion.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Syfte.....	6
1.3 Problemformulering.....	7
2. Litteraturgenomgång.....	8
2.1 Definition av begrepp.....	8
2.2 Sociokulturellt perspektiv.....	9
2.3 Yngre barns språkutveckling.....	10
2.4 Musik och spontansång.....	12
2.5 Förskollärarytbildningen och musikens betydelse.....	13
2.6 Musik, ett pedagogisk redskap för yngre barns språkutveckling.....	13
3. Problemprecisering.....	19
4. Metod.....	20
4.1 Urval.....	20
4.2 Undersökningsgrupp.....	20
4.3 Insamlingsmetod.....	20
4.4 Genomförande.....	21
4.5 Etiska överväganden.....	22
5. Resultat och Analys.....	24
5.1 Presentation av informanterna.....	24
5.2 Musikens innebörd.....	24
5.3 Förekomst av musik i verksamheten.....	25
5.4 Musikens påverkan för barns språkutveckling.....	26
5.4.1 Musikens betydelse för barn.....	26
5.4.2 Lärande genom musik.....	27
5.4.3 Musikens påverkan på barns språkutveckling.....	27
5.4.4 Flerspråkighet och språksvårigheter.....	28
5.5 Arbetsätt utifrån läroplan och aktuell forskning.....	29
5.6 Analys.....	30
7. Diskussion.....	32
7.1 Metoddiskussion.....	32

7.2 Resultatdiskussion.....	34
7.3 Tillämpningar.....	37
7.4 Förslag på ytterligare forskning.....	37
7.5 Sammanfattning.....	38
Referenser.....	40
Bilaga 1.....	43
Bilaga 2.....	44

Förord

Vi som har skrivit detta examensarbete heter Tina Nilsson och Caroline Sandmark. Att skriva denna uppsats tillsammans har varit intressant, givande, roligt och delvis kämpigt. Vi vill börja med att ge ett stort tack till vår handledare Christel Persson som har varit ett bra stöd och svarat och tagit reda på alla våra frågor genom hela processen. Vi vill fortsätta genom att tacka forskollärarna som har ställt upp på våra intervjuer, utan dem hade vi inte kunnat genomföra denna undersökning. Till slut vill vi tacka handledningsgruppen för bra diskussioner och även varandra för ett gott samarbete. Vi vill härmed skriva att vi är stolta över det som vi har åstadkommit med denna uppsats.

1. Introduktion

I detta kapitel kommer bakgrunden, syftet samt problemformuleringen presenteras.

1.1 Bakgrund

Utifrån en av terminerna som handlade om barns estetiska språk, fick vi ett stort intresse för hur barn lär genom de olika uttrycksformerna, som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och pedagogisk drama. Vi valde musik för att vi fick ett extra stort intresse för det eftersom vi provade många olika instrument och sångtekniker. Även lärare och kurslitteratur fann vi inspirerande. Under våra VFU-perioder har vi även sett och upplevt att barn i förskolan tycker att musik är roligt. Språket finns överallt och i förskolan tror vi att språkutveckling sker hela tiden. Därför undrar vi hur förskollärare kan arbeta med musik kombinerat med språkutveckling i förskolan.

I läroplanen för förskolan står det att barn ska få möjlighet att utveckla sin skapande förmåga och sin förmåga att uttrycka tankar, upplevelser och erfarenheter genom olika uttrycksformer så som exempelvis musik (Skolverket, 2010).

Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. (Skolverket, Lpfö 98 reviderad 2010, sid 7)

1.2 Syfte

Syftet med undersökningen är att fördjupa sig i hur förskollärare arbetar med musiken i verksamheten för att främja språkutvecklingen utifrån aktuell didaktisk forskning, inom språkutveckling och musikinnehåll, och läroplanen för förskolan.

Med denna undersökning vill vi också få en djupare förståelse för hur förskollärare tänker kring språk och musik, samt hur de planerar och genomför musik- och språkaktiviteter för att gynna yngre barns språkutveckling.

1.3 Problemformulering

Hur tänker och arbetar förskollärare i förskolan medvetet, utifrån aktuell forskning och läroplan, med musiken som pedagogiskt redskap för yngre barns språkutveckling?

2. Litteraturgenomgång

De rubriker som läsaren kommer träffa på i detta kapitel är: definition av begrepp, sociokulturellt perspektiv, yngre barns språkutveckling, musik och spontansång, förskolläraryrket och musikens betydelse och musik, ett pedagogiskt redskap för yngre barns språkutveckling. Aktuell litteratur och forskning kommer att presenteras under var och en av dessa rubriker.

2.1 Definition av begrepp

Här kommer begrepp som vi anser är viktiga för att läsaren ska få en förståelse för vårt innehåll i undersökningen.

I vårt arbete använder vi oss av ordet *förskola* och med detta menar vi att det handlar om 1-5 års verksamhet. Förskola betyder enligt Svenska Akademiens ordlista (SAOL13, 2006) ”för barn under skolåldern.” För att få en djupare förklaring finner vi i Nationalencyklopedin att förskolan betyder ”pedagogisk verksamhet för inskrivna barn i åldern 1-5 år”. Förr användes dagtidsgrupp och daghem men är idag ersatta med begreppet förskola. Förskolan ska erbjuda barnen omsorg och främja barns lärande och utveckling. Den ska vara anordnad så att barnens föräldrar kan arbeta eller studera. Verksamheten ska utgå från och se till varje barns behov, och den ska vara lärorik, trygg, rolig och meningsfull för alla som deltar. Förskolan fick sin egen läroplan (Lpfö 98) hösten 1998.

När vi skriver *läroplan* och *läroplanen för förskolan* menar vi Lpfö 98. Lpfö 98 är, som vi nämnt ovan, förskolans egen läroplan. Nationalencyklopedin beskriver att ”läroplan är riktlinjer för verksamheten inom det offentliga skolväsendet”. I beskrivningen av begreppet förskola står det även vilka krav staten ställer på verksamheten. I Lpfö 98 står det skrivet om förskolans värdegrund, uppdrag, riktlinjer och mål.

Vi använder ordet *pedagog* i vårt arbete och med detta menar vi förskollärare som har förskolläraryrket och som jobbar i förskolan, alltså med barn som är 1-5 år gamla. När vi slår upp ordet förskollärare i SAOL13 (2006) står det ingen förklaring till vad det betyder. När vi istället använder Nationalencyklopedin står det att förskollärare innebär en person med förskolläraryrket.

När ordet *språkutveckling* används i detta arbete menar vi tal, skrift, läsning, känslor och kroppsspråksutveckling. I SAOL13, 2006 finner vi ingen förklaring till vad språkutveckling betyder. I Nationalencyklopedin står det att olika stadier urskiljs i

språkutvecklingen hos barnet. Först handlar det om gester och minspel som sedan övergår till de första orden vid ettårsåldern. Språkutvecklingen fortsätter sedan med att orden börjar användas med beteckningar för olika handlingar och ting samt att barnets ordförråd ökar. Språket utvecklas även när barnet kommer i kontakt med nya miljöer och sammanhang.

2.2 Sociokulturellt perspektiv

I denna undersökning är ingången sociokulturell. Vygotskij (1896-1934) beskriver sin teori genom att förklara medvetandet som växlande och dynamiskt och reflekterar kulturen runt omkring oss och dess form och innehåll (Vygotskij 1999). Han menar att en kulturell utveckling sker i dialog mellan människor genom de materiella redskap (artefakter) och tecken som människan skapar och använder för att utforma och förstå sin idévärld. Vidare tar Vygotskij (1999) upp att den kreativa förmågan finns hos alla människor, stora som små. Hela människans aktivitet är producerande och reproducerande, där använder vi vår kreativitet för att skapa och återskapa vår kultur.

Säljö (2011) som är professor i pedagogik är en av de personer som förespråkar den sociokulturella teorin i Sverige. Säljö (2010, 2011) beskriver grundtanken i det sociokulturella perspektivet där han menar att bland annat kunskap är något som finns mellan människor, inte bara inom individerna. Kunskapen utvecklas och behärskas genom samspel mellan människor som vill och försöker integrera sina olika perspektiv med varandra och sedan gemensamt hantera situationer som uppstår. Säljö (2011) menar att enligt det sociokulturella perspektivet finns inte den mentala processen i sig själv, utan den är relativ till de olika krav och möjligheter som finns i omgivningen.

Säljö (2011) menar vidare att det som är intressant är vad exempelvis datorn som artefakt och jag som individ kan utträta tillsammans, för det är först när jag som tänkande och handlande person använder datorn, som den blir intressant för mig själv och omgivningen. Författaren fortsätter med att skriva att vi lever i en medierad verklighet och att detta innebär att datorn, som exemplifierat ovan, är ett exempel på ett förmedlande redskap som förlänger våra fysiska och intellektuella förmågor.

2.3 Yngre barns språkutveckling

Språket hjälper oss att kunna kommunicera och ta kontakt med andra människor. Det är ett dynamiskt och komplext system som består av symboler. Detta gör det möjligt att använda språket på mer än ett sätt (Svensson, 2009).

När individer tänker på språk handlar det oftast om skrift- eller talspråket, men det innehåller även piktogram, teckenspråk, brailleskrift (punktskrift för synskadade), blissymboler (ett grafiskt symbolsystem som används av människor med kommunikationsproblem), morsesignaler och kroppsspråk. Språket fungerar gruppssammanhållande där vi signalerar grupptillhörighet, inte bara geografiskt, åldersmässigt och etniskt utan även då språket signalerar yrkesutövning och intressegrupp. (Svensson, 2009). Kroppsspråket och "känslspråket" är något som även Vesterlund (2012) tar upp, hon menar att allt det som vi uttrycker med hjälp av kroppen och alla känslor som vi visar är det viktigaste som finns. När vi möter nya människor behöver vi inte använda några ord då intrycken är ordlösa, kroppsspråket gör att tolkningarna för oss säger en del om människan.

Hammershøj (1997) skriver att barn i förskoleåldern är i behov av upprepningar och igenkännande och inte variation. Detta eftersom barnen känner trygghet i igenkännandet och ett exempel är femåringen som ber om att få höra samma saga om och om igen i flera dagar och veckor tills barnet tillslut kan sagan utantill ordagrant. Detta är en sak som kan vara frustrerande för vuxna då de blir trötta på att läsa samma saga gång efter gång, men då är det viktigt att de vuxna intresserar sig för vad barnen upplever och deras behov genom att vara lyhörda, engagerade och glada.

Arnqvist (1993) menar att, då det sker en uppdelning av hjärnan där olika funktioner och centra utvecklas redan i förskoleåldern, kan författaren konstatera att barnets språkutveckling sker med stor hastighet och argument finns för att språket utvecklas främst i förskoleåldern och att detta alltså är en kritisk period.

Författaren fortsätter genom att belysa att när barns språkutveckling studeras brukar det göras en indelning i olika aspekter och att dessa är fonologi, semantik, grammatik och pragmatik. Fonologin handlar om hur vi förstår och uppfattar språkljud samt hur vi producerar dessa. Det handlar om hur människan lär sig att skilja på de olika språkljuden men även hur vi lär oss att forma dem. Pragmatiken handlar om hur språket används. Turtagning, förmågan att hålla sig till ämnet, tydlighet, gester, mimik och så vidare studeras också. Det finns ett behov av att känna till reglerna som styr kommunikationen människor emellan för att kunna samspela med dessa.

Enligt Arnqvist (1993) kan talet beskrivas som ett konstant flöde där gränserna mellan fonemen och ord kan iaktas. För många barn är skriften en naturlig del av vardagen då föräldrar och förskollärare läser böcker och tidningar tillsammans med barnen och hjälps åt att forma bokstäver och leker olika språklekar. Dessa aktiviteter gynnar barnen och deras språkliga förmåga (Arnqvist, 1993).

Enligt Hagtvét (2004) är ordet bara en av flera resurser i kommunikationens tjänst. För när små barn lär sig och börjar uttala sina första ord, ger det barnet ett nytt sätt att ta kontakt med andra människor och egentligen är ordet bara ett nytt tillägg till många andra icke-språkliga kommunikationssätt. Eftersom att små barn följer ansiktsuttryck, gester och ljud, precis som de gjort genom hela sitt ettåriga liv. Men Hagtvét (2004) poängterar dock att ordet är den viktigaste resursen som människor har för att kunna nå varandra och för att kunna uttrycka vad som sker i världen.

Förskolan strävar efter att barn ska utveckla intresse och förståelse för skriftspråk och symboler samt deras informativa funktioner (Skolverket, Lpfö 98 reviderad 2010).

Enligt Arnqvist (1993) är det även viktigt att stimulera barnens förmåga att beskriva och förklara saker och ting för att stimulera språket (Arnqvist, 1993). I läroplanen för förskolan uttrycks strävansmålet att barn tar till sig begrepp, samband samt får ny syn på sin omgivning (Skolverket, Lpfö 98 reviderad 2010).

Vygotskij (2001) anser att språkutvecklingen är beroende av både sociala och biologiska faktorer. Han menar på att språkutvecklingen måste ses och fördjupas ur utvecklingsperspektiv men även ur ett kulturellt, utvecklings, historiskt, individuellt och socialt perspektiv. Vygotskij (2001) fortsätter genom att skriva om teorietikern för konstruktivism, Piaget (1896-1980) båda fokuserade på relationerna mellan språket och tänkandets utveckling. Enligt Piaget är det tanken som var grunden som sedan leder till utvecklingen av språket. Vygotskij (2001) anser däremot att språket fungerar som ett utvecklingsområde som har rötter i den förspråkliga kommunikationen. Han menar på att språkutvecklingen och den kognitiva utvecklingen inte behöver vara beroende av varandra. Språket kommer att påverka tänkandets utveckling när barnet har kommit upp till en bestämd språklig nivå. Kulturen där barnet lever är en viktig del för språket. Vygotskij, genom Svensson (2009), anser att redan vid födseln är barnets språk socialt och inställd på kommunikation. Det finns två funktioner som Vygotskij anser att språket följer:

- ♣ ”En innebörd för socialt samordna människors verksamhet.
- ♣ Ett redskap för tänkande” (Svensson, 2009, s.33)

Enligt Vygotskij (2001) formar vi vårt beteende genom tänkandet, detta sker när vi rättar vårt beteende efter andra. Resultatet av det sociala samspelet formar vår personlighet. Både Vygotskij och Piaget anser att erfarenheterna som barnen gör under sin första tid i livet är viktiga, dock finner Vygotskij att de sociala erfarenheterna har en mycket stor betydelse för barns språkutveckling. Det måste finnas andra individer som människan kan spegla sig i både kognitivt, språkligt och socialt. Först i de sociala sammanhangen fungerar och utvecklas barnets språk, som sedan blir en del av barnets funktioner och egenskaper (Vygotskij, 2001).

2.4 Musik och spontansång

Jederlund (2002) skriver om att musikvetare och teoretiker inom västerländsk vetenskap brukar dela upp musiken i rörelse, ljud och puls. Med rörelse menar de vibrationer och ljudets väg genom luften i form av ljudvågor samt kroppsliga uttryck. Med ljud menar de just de enskilda tonerna från någon ljudkälla och med puls menar de själva tidsfaktorn, det som regelbundet återkommer, i musiken. Men här vill Jederlund (2002) lägga till en del som författaren uttrycker som ”personligt uttryck och intryck” och med det menar han att någon aktivt lyssnar till ljuden.

Bjørkvold (2009) menar att när det gäller att skapa form och struktur i barns tillvaro har musiken, spontansången och den skapande leken stor betydelse. Författaren fortsätter genom att förklara mer ingående vad han menar med just spontansång. Enligt Bjørkvold (2009) är spontansången något som vuxna inte alltid lägger märke till, exempelvis när ett barn sitter och ritar samtidigt som det sjunger ”rita, rita, rita...”, enligt författaren förstärker sången ritandet, eftersom att barnet inte sjunger att han ritar, utan han sjunger själva ritandet, alltså att barnet sjunger det som händer just i den stunden. Han skriver att sången tillhör barnkulturen och att den är livsviktig för barnen att behärska eftersom sången banar väg för tillväxt och uttrycksförmåga (Bjørkvold, 2009).

Även Jederlund (2002) förklarar barns spontansånger, han menar att spontansångerna är något som blir till i nuet hos barnen och att dessa sånger uttrycker en känsla som barnen har just då.

Enligt Nilsson (2011) har forskning visat att musiken är viktig för ungas identitetsutveckling. Författaren fortsätter genom att belysa skillnaden mellan att lyssna på

musik och att själv spela musiken. Som lyssnare till ett musikstycke som någon annan har gjort tar individen till sig olika intryck om individen själv spelar och använder musik, tillsammans med andra, innebär det en större känsla av delaktighet hos barnen.

2.5 Förskollärarytbildningen och musikens betydelse

Sundin (2001) skriver om musikens plats i förskollärarytbildningen är mindre idag än vad det var förr. Undervisningen i musik kan variera på högskolorna och detta medföljer i vissa fall att förskollärare får för lite musikutbildning. Vill förskollärare fördjupa sig i musikens värld får de utbilda sig vidare men då är risken att andra ämnen går förlorade. Med detta menar Sundin (2001) att musiken är långt ifrån att ses som ett viktigt ämne i pedagogiken, även att samtliga pedagoger ska ha vissa musikkunskaper i sitt pedagogiska arbete. Efter utbildningen är det viktigt att det finns fortbildning för personalen så att de kan stärkas ytterligare i sitt musikförhållande. Författaren skriver även att det är vanligt i Sverige att förskolan känner en osäkerhet inför musiken pedagogerna tror inte att de har kunskap nog till att arbeta med musik och tar därefter hjälp av experter inom området. Detta leder till att större delen av barnen glöms bort då experterna oftast arbetar med andra åldrar än det minsta barnen. Vidare anser Sundin (2001) att om pedagogen är intresserad av musik kan denna använda sig av det i praktiken och därmed främja barnets musikaliska utveckling.

Sundin (2001) diskuterar den traditionella musikpedagogiken i förskolan som anser att förskoletiden är obetydlig då barnen är där för att leka. Musiken är till för de barn som är musikaliska och musikbegåvade. Den nya musikpedagogiken ser däremot förskoletiden som en viktig del för barnen musik är en rättighet som finns för alla inom förskolan. Barnens musikaliska utveckling, kreativitet och lek är i den traditionella musikpedagogiken tillbakadragen och har varit det i en lång tid. I den nya musikpedagogiken är det tvärtom här syns det tydligare. Barnen är idag skapande och drivande detta blir en hjälp för att läraren ska kunna utveckla sitt pedagogiska arbete.

2.6 Musik, ett pedagogisk redskap för yngre barns språkutveckling

Det språk vi lär oss under den tidiga barndomen, och fortsätter att tala, kan ha djupgående inverkan på hur vi avkodar musikljud. I många avseenden tycks musik och tal verkligen vara spegelbilder, där båda förmågorna spelar en väsentlig roll för

utvecklingen av den andra – för hur vi som människor knyter an till varandra och kommunicerar, för hur vi uppfattar ljuden omkring oss, för vår förståelse av språk och för hur våra sinnen fungerar (Diana Deutsch, 2011, december, hämtad 3 december 2012).

Nilsson (2002) förklarar begreppet ”flöde”, eller ”flow”, som en balans mellan själva utmaningen som individer ställs inför, exempelvis att bemästra en sång, och upplevarens färdighetsnivå. För om färdighetsnivån är högre än utmaningen kräver blir upplevaren uttråkad och kräver en svårare utmaning för att uppnå flödet. Men om det är tvärtom, att uppgiften är för svår, så uppnås inte flödet då heller.

Uddholm (1993) påstår att flödet är förutsättningen för alla språk, eftersom att det innefattar melodier, bilder och kroppsspråk lika mycket som skriften. Författaren menar att vi alla upplever olika känslor och att det är med hjälp av språket som vi uttrycker och förstår dessa känslor. För fastän att det talade språket är rikt på nyanser, kan människor oftast uttrycka känslor bättre med andra språk så som till exempel kroppsspråket. Författaren menar att ”Förutsättningen för att vi ska uppleva en mening i ett språk är att vi kan uppleva flödet.” (Uddholm, 1993, s. 27).

Jederlund (2002) anser att det finns en benämning på den inlärningspsykologiska forskningen, Mozarteffekten, som visar på samband mellan musiklyssnande och musikutövande och förbättrade resultat i exempelvis räkning och språk hos barn. Undersökningen som låg till grund för denna forskning utfördes av forskaren vid namn Rauscher. Han satte igång musikstycken från Mozart som en grupp studenter fick lyssna på precis innan ett prov och dessa studenter fick bättre resultat än gruppen med studenter som inte fått lyssna på musikstycket. Dock menar Jederlund att sådana här studier inte är helt tillförlitliga då det kan finnas många faktorer som spelar in för hur det går för studenterna på proven, som exempelvis studenternas förberedelser. Författaren menar vidare att barn och vuxna som har olika kultur och förutsättningar, i musiken kan ha roligt och må bra tillsammans och då även utveckla språket (Jederlund, 2002).

”Ett barn som hittar pulsen i musiken och sången tar ofta samtidigt ett stort steg i sin talspråksutveckling.” (Jederlund, 2002, s. 20).

Jederlund (2002) tar upp att faktorer som lust, trygghet och förstärkande respons bidrar till att olika språk, så som musik och det talade och skrivna språket, vävs samman. Författaren fortsätter genom att skriva om att barn med språksvårigheter av olika slag gynnas av en viss aspekt i de skapande uttrycken och den är: genom lustfylld utveckling av

exempelvis musikspråk påverkas talspråkutvecklingen på sikt på ett bra sätt, eftersom det byggs upp en mer positiv och öppen relation kring språket. Detta eftersom positiva upplevelser i kreativt språkande ger stärkt självkänsla som i sin tur lyfter det verbala språket i andra sammanhang (Jederlund, 2002).

Enligt Hammershøj (1997) är tal och sång oskiljaktiga då de omärkligt kan gå över i varandra. Detta kallas talsång och är vanligt i barnramsor som exempelvis ”ole dole doff”. Författaren fortsätter genom att belysa att musikleken stimulerar andningen, stämbanden, förmågan att återge ljud och toner, rytm, motorik, fantasi och språk. Genom att vuxna och barn spelar instrument tillsammans lär sig barnet något om hur det uppför sig socialt. Hammershøj (1997) menar vidare att pedagogens roll är att vara lyssnande, accepterande, understödjande och inspirerande. Den vuxne ska alltså inte helt styra själva aktiviteten eller stunden med barnen.

Även Vesterlund (2012) betonar betydelsen av pedagogens förhållningssätt i förskolan. Hon menar att förhållningssättet inte skiljs åt om det så handlar om vuxna eller om barn, ”bemöt andra människor som du själv vill bli bemött (Vesterlund, 2012, sid 19)”. Vidare nämner hon betydelsen av attityden som pedagogen har i barngruppen. Pedagogen ska alltid tänka på hur han/hon är till barnen, hur han/hon lyssnar, respekterar dem och deras behov. Dock måste vuxna i förskolan vara tydliga i sina beslut och se helheten i olika sammanhang kopplat till det pedagogiska perspektivet.

Det finns olika saker som pedagoger bör tänka på när de ska använda musik med barnen (Vesterlund, 2012). Glädje är en av sakerna och detta menas med att pedagogen ska visa sin egen glädje till musiken. Är du som pedagog glad och har roligt smittar det av sig på barnen. Att göra bort sig ska inte hindra pedagogen att fortsätta med musiken, tvärtom, han/hon ska ”våga” göra bort sig och vara spontan. Även detta tar barnen efter. Tydlighet är även en viktig sak. Genom att upprepa sånger och lekar på olika sätt och många gånger kommer barnen att ta in musiken, förstå vad som händer och sedan använda det i sina egna lekar. Om det finns barn med olika modersmål är tydligheten extra viktig. Här kan pedagogerna använda sin kropp då kroppsspråket ibland är det bästa sätt att förmedla budskapet på (Vesterlund, 2012).

Bä, bä, vita lamm är en känd sång som de flesta barn har hört någon gång och för pedagogerna i förskolan kan just den sången bli utdragen och tråkig, men när det kommer till språket och språkutvecklingen är den mycket användbar (Vesterlund, 2012). Hon menar på att själva sången i sig inte är helt enkelt för barnen och det är viktigt att man som pedagog lyssnar på vad barnen faktiskt sjunger för att kunna hjälpa dem i sin språkutveckling.

Vidare tar Vesterlund (2012) upp olika sätt som pedagoger kan leka och sjunga sången *Bä, Bä vita lamm på*. Tillsammans med barnen kan pedagogen till exempel säga texten starkt, snabbt, viskande, starkt och svagt, göra en klappsång genom att klappa orden och stavelser för sig, stampa och klappa sången. Författaren betonar att när pedagoger ska välja texter är det viktigt att inte ta ut alltför svåra, pedagogerna måste bearbeta och jobba med texterna så att barnen både kan och förstår dem.

Till sist nämner Vesterlund (2012) att språkutveckling ska finnas med i hela förskolan, inte bara i pedagogernas planerade eller ledda aktiviteter. Det är lika viktigt att ha bred kunskap om språkutveckling som att planera musiken på ett pedagogiskt och välplanerat sätt. För bästa stimulering av språket är när barnen är tillsammans med de vuxna på förskolan, i alla olika sorters situationer och sammanhang.

Uddén (2004) menar att spädbarn och småbarn, när det hör någon sjunga eller prata i sin omgivning, försöker röra sig i takt med detta och att det första lärandet har musiska former. Författaren skriver vidare att det kan vara så att barn har stort intresse för rim och ramsor som har enkla ord och texter, för att det är så barnen lär sig bygga upp och förstå språket.

”Barnet sjunger och visar visor för att kunna organisera sina tankar i syfte att formulera talspråket.” (McNeill, 1995, refererad i Uddén, B. 2004. S. 51)

Enligt Uddén (2004) är musikens främsta funktion aktiverande eller sövande, alltså att sången och musiken används för att lugna någon med en vaggvisa eller för att hålla någon alert och vaken. Men hon menar att musiken också kan vara känslomässigt kontaktskapande då sånger och musiken kan skapa viss trygghetskänsla mellan två eller fler personer. Vidare menar författaren att musiken är minnesbärande, alltså att sång och musik kan vara starkt kopplat till minnen, erfarenheter och upplevelser. Men musiken kan också ses som språkbärande, alltså vara ett stöd för språkutvecklingen (Uddén, 2004).

Enligt Sundin (2001) är tiden när barnet är litet viktig då musik och ljud är kopplat till barnets känslor. Urskiljningen sker först av de ljud som barnet ser som en trygghet och betydelse. I förskolan kan pedagogerna arbeta under denna tid med musiken som ett medel för språkutvecklingen eller musiken som centrum.

Jernström och Lindberg (1995) menar att pedagogen kan använda musiken som ett redskap för att fördjupa känslor, kunskaper och insikter. Enligt författarna bör pedagoger utgå från barnet och barnets tidigare erfarenheter, för att kunna hjälpa barnet att få förståelse för omvärlden. För om exempelvis musik används i uppstarten av ett tema så får barnet en upplevelse, som stimulerar barnens fantasi och nyfikenhet till att söka mer kunskap.

Författarna menar alltså att pedagogerna ska använda sig av exempelvis sånger, ramsor, musikinstrument med mera för att genom upplevelser stärka inläringen.

I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) står det att förskolan ska ta hänsyn till alla barn och att de som jobbar i förskolan ska vara medvetna om att barn lever i olika miljöer, samt att barnens erfarenheter ska vara grunden till att försöka förstå omvärlden. De vuxna ska ge barnen stöd så att de utvecklar tillit till sin egen förmåga och självförtroende.

Enligt skolverket (2010) har barn med utländsk bakgrund lättare för att lära sig svenska i fall de även får utveckla sitt modersmål. De ska även få chansen att tillägna sig nya kunskaper, erfarenheter och färdigheter samt att de ska utmanas och stimuleras i sin språkutveckling. Även Rönngren (2010, september) skriver om hur viktigt det är att möjligheterna för att barn ska kunna utveckla sina språk ska finnas i förskolan, eftersom de flesta barn i Sverige börjar i förskolan vid tidig ålder.

Skolverket (2002) skriver i sin rapport att förskolan måste bli bättre på att stödja de barn som har flerkulturella bakgrunder. Vidare tar de upp att barnen behöver stödet för att kunna utveckla och stärka sitt modersmål, även att få nya kunskaper och kompetenser om andra språk. Axelsson (2004) menar att om barn har annat modersmål än svenska och om detta modersmål är starkare än svenskan, är det av stor betydelse för barnet att utveckla sitt modersmål vidare eftersom att det är på sitt starkaste språk, i detta fall modersmålet, barn lär sig och förstår bäst på. Författaren fortsätter genom att skriva att även barnens andra språk, i detta fall svenskan, måste börja utvecklas för att även det språket ska kunna fungera i framtiden för att tänka och lära sig på.

Modersmålet är ett verktyg för barnets lärande och på de förskolor där det finns pedagoger som talar både svenska och barnets modersmål finns det goda förutsättningar för barnets lärande och utveckling (Skolverket, 2002). Det är viktigt att alla de vuxna inom förskolan arbetar så att stödet, för barn med annat modersmål, är integrerad i verksamheten. Lärandet och utvecklingen sker hela tiden i såväl som de vardagliga aktiviteterna som i leken och den skapande aktiviteten (Skolverket, 2002).

Vesterlund (2012) nämner om uppläggnings av musikärbetet med flerspråkiga barn. Enligt henne ska pedagogerna inte göra arbetet för svårt eller för enkelt. Pedagogerna ska alltid ha i tankarna om hur de ger instruktioner, vilka sånger och texter de ska arbeta med och samt hur de talar till barnen. För att tydligare kunna se en utveckling eller om pedagogerna behöver ändra i några specifika moment i arbetet, med tanke på barnens andraspråk, är det viktigt att ha en röd tråd genom hela processen och att pedagogerna hela tiden vet vad som ska ske.

Vi behöver sjunga svenska visor med tanke på språkutvecklingen. Det finns risker med att låta barn i skolåldern sjunga för mycket på engelska, som är det dominerande språket inom populärmusikvärlden. Barn med andra språk, som ska lära sig svenska, behöver till en början sjunga mest svenska barnvisor med konkreta texter, där språket understryks av gester och rörelser. (Uddén, 2004. S. 129)

3. Problemprecisering

Efter genomgången litteraturgenomgång står vi fast vid vår tidigare problemformulering nu när vi angriper problemområdet. Alltså är frågan som vi ställer oss i denna undersökning: Hur tänker och arbetar pedagoger i förskolan medvetet, utifrån aktuell forskning och läroplan, med musiken som pedagogiskt redskap för yngre barns språkutveckling?

4. Metod

I detta kapitel kommer metoden, urvalet, undersökningsgruppen, insamlingsmetoden, genomförande och det etiska övervägandet att presenteras.

4.1 Urval

Eftersom vårt syfte med denna undersökning var att vi ville fördjupa oss i hur förskollärare arbetar med musik för att främja barns språkutveckling, har vi varit på tre förskolor på olika orter i södra Sverige där vi har haft våra VFU (Verksamhetsförlagd Utbildning) perioder.

4.2 Undersökningsgrupp

Vi valde att inrikta sig på att intervjua enbart förskollärare då vår prioritering var att få kunskap om deras tankar kring musik och språkutveckling då vi själva ska bli förskollärare. Vi intervjuade fem förskollärare i olika åldrar som jobbar med barn som är 1-5 år gamla. Dessa fem informanter har vi i resultatet presenterat och gett namn så som P1, P2 och så vidare.

4.3 Insamlingsmetod

Vi har valt att använda oss av kvalitativa intervjuer, vilket innebär att frågorna som ställs är öppna och ger utrymme för informanter att svara med egna ord. Eftersom att vi har valt att ställa frågorna i en viss bestämd ordning, med undantag för följdfrågor som uppstår, kan vi säga att våra intervjuer är semistrukturerade. Denscombe (2009) menar att om forskaren vill samla in mycket fakta på kort tid använder denna sig troligtvis av enkäter, men om forskaren vill samla in mer utförlig data om exempelvis individers tänkesätt och erfarenheter används semistrukturerade intervjuer. Vi valde att göra kvalitativa intervjuer för att vi ville få en uppfattning av hur informanterna tänker kring valt problemområde, alltså få en idé om hur informanterna uppfattar något fenomen, då detta är syftet med kvalitativa intervjuer (Patel & Davidson, 2011).

Validitet och reliabilitet betyder trovärdighet och för att forskare ska få så sann data som möjligt använder de sig av triangulering, vilket innebär att forskaren använder sig av flera olika datainsamlingsmetoder så som intervju, observation, anteckningar och dokument (Denscombe, 2009, Patel & Davidson, 2011). Eftersom vi bara har intervjuat utan observationer vet vi inte säkert om det som informanterna säger under intervjuerna är helt

sant. Vi valde att använda oss av enbart intervjuer då vi insåg att om vi skulle kunna se en utveckling av förskollärares användning av musiken för barns språkutveckling skulle vi behövt vara på samma förskola under en längre period. Då denna tid ej fanns valde vi istället att intervjua fler förskollärare på olika orter för att få en bredare datagrund att utgå från.

Denscombe (2009) tar upp fördelar och nackdelar med användandet av intervjuer som datainsamlingsmetod. Några fördelar är informationens djup, att det är hög svarsfrekvens eftersom intervjun är förbokad, eftersom att informanternas svarar med sina egna ord synliggörs deras prioriteringar kring problemområdet och den enda utrusning som krävs är block, penna och inspelningsenhet. Några av nackdelarna som Denscombe (2009) tar upp som vi håller med om är att intervjuer är tidskrävande både innan, under och efter genomförd intervju. Intervjuareffekten är också en sak som blir besvärlig då informanterna berättar vad de tänker och vad de gör, men det måste inte stämma överens om vad de faktiskt gör. Även vetskapen om att intervjun spelas in med antingen ljud- eller videoupptagning kan hämma informanterna i deras sätt att svara på frågorna (Denscombe, 2009). Denna undersökning kan göras av alla men resultatet skulle troligtvis inte bli detsamma, dock kan det finnas vissa likheter, eftersom förskollärare arbetar och tänker på olika sätt.

4.4 Genomförande

Vi började med att göra ett urval av vilken metod vi skulle använda oss av i insamlandet av data. Då vi bestämde oss för intervjuer tog vi del av metodforskning som dels tog upp de fyra huvudkraven som ska tas hänsyn till vid datainsamling och dessa är ”informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet” (Vetenskapsrådet, 2002, s.6). Informationskravet innebär att deltagarna får tillräckligt med information om undersökningen för att kunna avgöra om de vill medverka eller ej. Samtyckeskravet handlar om att deltagarna är med i undersökningen frivilligt, de får alltså bestämma själva om de exempelvis vill bli inspelade under intervjun. Konfidentialitetskravet innebär att känslig information om deltagarna förvaras på ett säkert sätt och när forskning publiceras är informanterna anonyma och insamlad data förstörs. Nyttjandekravet handlar om att forskaren behandlar sin insamlade data på ett forskningsetiskt korrekt sätt (Vetenskapsrådet, 2002).

Vi skickade ut mail till tre förskolor där vi presenterade oss och berättade att vi skrev examensarbete, vi frågade om de ville ställa upp på intervjuer som handlade om musik och språk i förskolan. Vi skrev även att de skulle vara anonyma i undersökningen och pedagogerna fick komma med förslag till tider som passade för intervju. Vi fick snabbt svar

från en av förskolorna och åkte och intervjuade dem samma vecka, kravet som vi hade på vilka som kunde delta var att de skulle vara förskollärare, vi hade alltså inte bestämt intervju med någon specifik på förskolan. När vi kom till förskolan blev det förvirrande för oss eftersom det var personalbrist på förskolan denna dag men det löste sig och vi fick tre intervjuer. Under intervjuerna använde vi oss av block, penna och två mobiler med inspelningsprogrammet "Röstmemon". En av oss ställde frågorna medan den andra antecknade och inflikade när det behövdes. Vi ställde åtta frågor som handlade om pedagogernas tankar och arbetssätt om musik och språk (se bilaga). Efter intervjuerna samma dag åkte vi hem och transkriberade på vars en dator. Veckan efter åkte vi ut till vars en förskola på olika orter och genomförde planerade intervjuer med två förskollärare. Under dessa två intervjuer användes endast "Röstmemon" för att det underlättade för oss att enbart koncentrera sig på dialogen med pedagogen. Intervjuerna transkriberades var för sig och sammanfördes senare. Bjørndal (2005) menar att ljudinspelningar har två stora fördelar. Den första är att "man så att säga konserverar observationer av ett pedagogiskt ögonblick som annars skulle gå förlorat" (Bjørndal, 2005, s.72). Den andra är, enligt Bjørndal (2005) att inspelningen finns kvar för intervjuaren att ta del av gång på gång, inspelningen möjliggör detta genom att intervjuaren kan spola tillbaka och lyssna efter och upptäcka nya saker. När resultatet var sammanställt skrev vi ut både resultatdelen och litteraturgenomgången för att kunna börja analysera. Vi använde oss av färgpennor för att, i enlighet med Fejes och Thornberg (2009), hitta likheter och skillnader i och mellan resultat och litteratur.

4.5 Etiska överväganden

Enligt Denscombe (2009) ska forskare vara etiska, vilket innebär att forskaren förväntas respektera deltagarnas rättigheter och värdighet, ser till att medverkandet i undersökningen inte vållar deltagarna någon skada och att forskaren ska arbeta på ett ärligt och respektabelt sätt mot deltagarna och deras integritet.

Deltagandet i undersökningar och forskning ska alltid vara frivilligt, alltså måste informanterna fått tillräckligt med information om undersökningen för att kunna avgöra om de vill vara med eller inte. Samt att informanterna får information angående om hur forskaren vidtar åtgärder för att skydda data som insamlas och hur de förhindrar att informanternas identitet avslöjas (Denscombe, 2009; Patel & Davidson, 2011).

Dessa etiska överväganden och principer följer vi genom att vi har talat om för våra informanter att de kommer vara anonyma i undersökningen och att insamlad data

kommer att förstöras när uppsatsen blir publicerad. Insamlade data förvaras på våra datorer med lösenord som endast vi har tillgång till.

5. Resultat och Analys

Här kommer vi att presentera resultatet av våra intervjuer med fem förskollärare och efter resultatdelen kommer analysen där vi kopplar resultat med teori. Syftet med vårt arbete var att fördjupa oss i förskollärarnas aspekter kring att arbeta med musik för att främja språket utifrån aktuell forskning om musik och språkutveckling samt läroplanen. Vi börjar med en kort presentation av varje pedagog.

5.1 Presentation av informanterna

Vi har intervjuat fem förskollärare, som alla var kvinnor, på olika orter i södra Sverige. Det som alla intervjuade förskollärare har gemensamt är att de har gått sin förskollärarytbildning på högskolan i Kristianstad samt att de har en genomsnittsålder på över 40 år. Vi har valt att namnge de olika pedagogerna med P1, P2 och så vidare.

P1 är 57 år gammal och har jobbat inom förskolan i 29 år, hon jobbar idag i en syskongrupp med 18 barn som är 3-6 år gamla.

P2 är 58 år gammal och har jobbat inom förskolan i 35 år, hon jobbar idag i en syskongrupp med 18 barn som är 3-6 år gamla.

P3 är 51 år gammal och har jobbat inom förskolan i 21 år, hon jobbar idag i en småbarnsgrupp med 11 barn som är 1-3 år gamla.

P4 är 43 år gammal och har jobbat inom förskolan i 20 år, hon jobbar idag på en förskola som har en enda stor avdelning på förskolan med barn som är 1-6 år gamla.

P5 är 44 år gammal och har jobbat inom förskolan i 21 år, hon jobbar idag på en småbarnsavdelning med 15 barn som är 1-3 år gamla.

5.2 Musikens innebörd

Samtliga pedagoger svarade att för dem betydde musik bland annat sång och att få använda kroppen på olika sätt.

P1 menade även att musik innebär glädje, ett sätt att uttrycka sig med kroppen samt att man lär sig texter.

P2 ansåg att musik är mycket. Det handlar om att spela instrument, dock påpekar hon att hon inte själv spelar någon form av instrument men för henne betyder musik rörelsesånger och att spela.

För P3 betydde musiken rytmer, barnvisor och sångpåsar som de hade på sin avdelning. Hon menade på att musik även är språk, man får in både grov och finmotoriken.

P4 berättade att för henne betydde musik gemenskap, glädje och att hon såg det som ett alternativt kommunikationssätt.

P5 började med att säga att hon inte höll på med musik så mycket men ansåg att musik för henne är som alla andra ämnen, till exempel matematik och svenska, att man ska försöka integrera musiken som ämnesinriktat och inte bara ha musiken för sig.

5.3 Förekomst av musik i verksamheten

Alla pedagoger svarade att de använder sig av musik i verksamheten. Vi ställde sedan följdfrågor som när, var och hur. Fyra av fem pedagoger svarade att de använde musiken väldigt mycket på avdelningarna medan en pedagog svarade att de inte använder musik särskilt mycket.

P1 förklarade att de både sjunger och spelar instrument tillsammans med barnen, hon menar på att det är ett jättebra sätt att få en gruppgemenskap och att man har roligt tillsammans. Hon säger även att pedagogerna hade haft en utbildning där en riktig sångpedagog sjöng tillsammans med dem. Pedagogerna hade sedan sjungit sångerna på förskolan tillsammans med barnen och som avslut hade de ett framträdande på konserthuset i där både morföräldrarna och föräldrarna var inbjudna.

P2 pratade om att musiken användes i de planerade sångsamlingarna som de har på måndagarna men musiken användes även i de övriga samlingarna och vid middagen.

P3 berättade att på hennes avdelning finns det en sånglåda och en sångpåse som de använder samlingarna. Hon förklarar att eftersom barnen är små på avdelningen blir det mycket sång. De har samlingar innan maten där det sjungs sånger för att lugna ner sig innan det är dags att äta och de har även en visa som kallas ”en liten maten i köket visa”.

P4 berättade att de inte använder så mycket musik i verksamheten, men att detta är något som hon och hennes kollegor skulle vilja prioritera mer, men just nu låg fokus på pedagogisk dokumentation och matematik.

P5 berättade att hon och en till pedagog skulle ansvara för en sångstund för hela förskolan. Sångstunderna försöker de att ha återkommande. Hon talade vidare om att hon just

nu försöker involvera *Olika Lika* i deras teman. Här ska barngruppen få göra egna instrument och man håller även på med ljud. Hon berättar vidare att de tappar olika saker i golvet för att höra hur det låter, hur en metall kanna låter osv. P5 fortsätter att tala om att förra terminen hade de en rörelsestund om dagen, då sjöng de tillsammans, de små barnen sjöng inte men de rörde sig och lyssnade till musiken. Pedagogerna gick ibland till biblioteket där man lånade band, P5 ansåg att man alltid använder samma band med samma låtar och detta blev tråkigt i längden. En gång när hon och en annan pedagog hade ansvar för sångstunden, som hon nämnde innan, hade man utgått från *Olika Lika*, detta menade hon med att man hade barn med olika nationaliteter i huset och då gick musiken till det. P5 talar vidare om att de minsta barnen har många ”rena” sångsamlingar och där kommer språket in på det sätt att man har sångkortet upp på väggen, till exempel om sången är ”lille katt” har de en bild på en katt och en bild på natten som ska symbolisera ”vet du att det är mörkt om natten”. Genom att ha sångkortet på väggen blir både språket och musiken tillgänglig för barnen på ett annat sätt än om sångkortet bara tas fram när man ska sjunga.

5.4 Musikens påverkan för barns språkutveckling

5.4.1 Musikens betydelse för barn

Alla pedagogerna anser att musiken har stor betydelse för barn och att den är jätteviktig, då P1 uttrycker att barnen ”hör och ser så mycket med olika media hemma” och att pedagogen har sett att barnen ”agerar och mimar med i sånger”. Samma pedagog menar att det är ett bra uttrycksmedel för barnen.

P2 anser att musiken har stor betydelse för rörelse, språket och glädjen.

P3 uttrycker att det är viktigt med sång och musik för att få en trygghet, genom att sjunga samma visor och att det då blir goda upplevelser för barnen.

P4 menar att man kan använda musiken för att fånga upp barnen, fångsla dem samtidigt som barnen lär sig avnjuta musiken och tränar sig på att lyssna.

P5 anser att musiken kan påverka barnens sinnesstämning, det kan göra en ledsen, glad, hon tillägger här att det är precis som för vuxna att det inte finns någon skillnad på hur barn och vuxna påverkas av musik. Vidare säger P5 att hon genom musiken kan man nå barnen på olika sätt, dock gäller detta inte alla barn då man når vissa barn genom att till exempel måla.

5.4.2 Lärande genom musik

När vi frågade om barn lär sig något genom musik svarade alla pedagogerna att, ja barn lär sig olika saker genom musik.

P1 menar att barnen lär sig texter, att våga sjunga och agera inför sina kompisar och vuxna.

P2 menar att barnen lär sig gemenskap, hänsyn, vara tillsammans, sjunga och göra rörelser.

P3 anser att barn lär sig kroppsuppfattning, språk, rytm, rumsuppfattning, vänta på sin tur och känslor när man sjunger och spelar musik tillsammans.

P4 anser att barn lär sig nya ord, rörelsemönster, takt och rytm, språkmelodier, känslor och hon anser att det är en viktig del i barns läs- och skrivinläring.

P5 ansåg att när man säger ordet musik tänker hon direkt på att man sitter och sjunger, men hon vet att musik innehåller mycket mer än det. Hon menar på att det handlar om rytmik och taktkänsla som barnen lär sig.

5.4.3 Musikens påverkan på barns språkutveckling

När vi ställde frågan om pedagogerna trodde att musik påverkar barns språkutveckling var alla pedagoger överens om att musiken påverkar barns språkutveckling på ett positivt sätt.

P1 säger att musiken påverkar barns språkutveckling på ett bra sätt för att de hör och lär sig nya ord.

P2 menar att eftersom barnen lär sig nya texter och tar till sig språket på det viset. Alltså att barnen vågar framträda och synas på ett annat sätt än annars och får med sig språket på det sättet.

P3 menar att barnen lär sig nya saker genom att de har en sångpåse med olika djur som de pratar om innan eller efter dem har sjungit sången om djuret så att barnen ska ha något att förknippa själva sången med och att det gynnar språket på det sättet.

P4 anser att barn, genom musik och sång, får en massa olika ord att fundera och undra över. Hon menar vidare att det då är viktigt att de vuxna finns till hands och bekräftar barnen och ger dem svar på sina funderingar.

Under denna fråga svarade P5 att för mindre barn är det lättare att musiken påverkar deras språkutveckling. Som hon nämnde tidigare sjunger inte de små men de lär sig i sångerna och ramsorna. Som liten har man lättare att ta till sig, hon ger exempel om de

sjunger ”hästen Plopp” använder pedagogerna sig av en häst som är en marionettdocka. Genom att göra detta många gånger samtidigt som man visualiserar och tar in musiken tror P5 att barnen kommer att förstå bättre vad till exempel ordet galopp betyder. Fördelarna med musiken i barns språkutveckling är enligt P5 att barnen tycker att det är roligt med musiken, att barnen rätt som det är kan börja sjunga ”bäbä” och inte för att pedagogerna gör det.

5.4.4 Flerspråkighet och språksvårigheter

På frågan om hur de arbetar med musiken och språk med barn som har annat modersmål och/eller språksvårigheter svarade pedagogerna lite mer olika. P1 berättar att hon tror att man kan använda musiken tillsammans med bilder för att gynna språket, eller att man tar in och använder sig av tecken samtidigt som man sjunger.

P2 menar att man har barn från andra länder kanske man kan sjunga någon sång på det barnets språk och lära sig olika fraser på det språket för att underlätta och ”så känner de sig mer hemma”. Men när det gäller barn med språksvårigheter tror inte P2 att de gör på något annorlunda sätt än för andra barn med musiken för att gynna språket.

P3 säger att man kan använda sig av enklare sånger och göra kompletterande bilder till sången, exempelvis att till ”bä bä vita lamm” att inte bara lammet finns med på bild utan mamman, pappan, barnet och de olika kläderna också. P3 menar att man då kan förstärka hela språket och att det blir lustfyllt för barnen ”det kan ju vara sånger man ska blåsa eller vissla”, att man som pedagog alltså kan göra mycket mer än bara sjunga sången för att förstärka språket för de med annat modersmål eller har språksvårigheter.

P4 menar att musiken blir ett alternativt kommunikationssätt för dessa barn och att man kan använda alla de olika estetiska uttrycksformerna så som pedagogiskt drama och musik, hon menar vidare att man även kan använda sig av teckenkommunikation när man sjunger för att hjälpa dessa barn och att detta gör att de barnen får ett sätt till att kommunicera på.

P5 svarade under denna fråga att det finns sånger där man säger goddag och räknar på olika språk. Sången med goddag innehåller två delar, en för att hjälpa barnen i deras språkutveckling och en för att hjälpa dem in i gruppen. Hon berättar vidare att användningen av olika språk kommer att göra att de andra barnen inte kommer att tycka att det är konstigt. Resultatet blir att vi på denna förskola är vana vid att prata, räkna och läsa böcker på olika språk. P5 fortsätter med att ta upp om en förskola där man kände att det inte var lönt att låna böcker på andra språk för pedagogerna kunde varken läsa eller förstå vad det stod. Här menar

P5 att det finns en poäng, barnen med annat modersmål kanske inte kan läsa de svenska böckerna heller men de ser hur det skrivna språket ser ut, om man jämför till exempel med arabiska och svenska. Vidare pratar hon om att musiken för henne är lite kravlöst, det är roligt för barnen och om man har glad musik då kan man dansa och säga ”nu är jag glad”. Här kommer även P5 in på program som kallas för START, där dansar man till olika sånger som handlar om känslor. När det gäller språksvårigheter arbetade pedagogerna inte på något speciellt sätt. Hon påpekar igen att man inte bara ska sitta och sjunga, utan att det är viktigt att man får in rytmiken och hela känslan. Man ska inte bara sitta stilla utan röra och använda hela kroppen, finns det trummor ska man använda dem.

5.5 Arbetssätt utifrån läroplan och aktuell forskning

Under frågan om hur pedagogerna arbetar utifrån läroplanen och aktuell forskning om språk och musik svarade pedagogerna även här rätt varierande, men det de hade gemensamt var att ingen av dem använder sig av forskningsrapporter alls.

P1 säger att ”Vi har ju läroplanen som en liten bibel va, den har man ju med sig hela tiden”, hon fortsätter genom att peka på att man kan få in så många olika saker i musiken så som matematik när man räknar takten och går i takt. Men forskningsrapporter läser pedagogen inte, då tiden inte finns till det. P1 menar på att om det står något intressant i tidningen ”Förskolan” så läser pedagogen det, men alltså inte några forskningsrapporter.

P2 säger att de lägger in musik, sång och rörelse i sin planering, för att det står att de måste göra det.

P3 menar att enligt läroplanen så är ju just språket en stor och viktig del precis som musiken och att de följer läroplanen för hur den säger om språket, det sociala och att barnen ska vara med och bestämma. Men även denna pedagog menar att tiden inte finns till för att leta och läsa forskningsrapporter. Sen uttrycker pedagogen även att läroplanen har blivit väldigt tydlig och lätt att förstå och tolka.

P4 svarade genom att uttrycka sig om att de använder sig av systematiska kvalitetsarbetet med läroplanen (med detta menar pedagogen att de arbetar regelmässigt med olika delar av läroplanen för förskolan), för det är ju deras uppdrag att se till att läroplanen finns med i den verksamhet som de erbjuder.

P5 säger att de på förskolan inte har läst någon forskning kring musik, språket däremot använder de sig utav ett program som heter språkljudslek. Personerna som har utarbetat detta program är två stycken och en av dem jobbar inom samma kommun som vår

förskola ligger i. P5 visar i läroplanen hur man arbetar med den, hon berättar att de väljer ut några punkter som de sedan diskuterar hur kan man arbeta praktiskt med dessa? Hur ska vi göra för att se och visa något resultat bland barnen. Språket satsar man jättemycket på säger hon sedan, dock anser hon att det läggs mindre tid på till exempel musik, naturvetenskap och teknik.

Vi ställde sedan en följdfråga om forskning är något som P5 skulle kunna använda sig mer av och hon svarade att ja, de har inte kommit så långt men deras chef pratar om det. P5 har själv tagit upp på utvecklingssamtal att hon är bra på mycket men när det kommer till biten om forskning blir det mer än prioriteringsfråga, men känner att det tar tid och kraft att komma hem och börja läsa böcker. P5 svarade även att man skulle kunna använda skolverkets hemsida där det står bra saker att använda, sedan tar man med sig en del till APT (arbetsplaststräff) mötena och diskuterar en bit och bestämmer sedan något utifrån det.

5.6 Analys

För alla fem pedagoger betyder musik användning av kroppen och sång. Skillnaderna i svaren är att pedagogerna går in olika djupt på betydelsen av musik. Några av skillnaderna är att två pedagoger nämner att musik är glädje medan en pedagog menar på att musiken borde bli mer ämnesinriktat i verksamheten. En annan pedagog tar upp att för henne är musik språk och motorik.

Musiken används i verksamheten hos alla pedagoger, fyra av de fem förskollärarna säger att musik används mycket på deras avdelningar medan den femte särskiljer sig då musiken inte förekommer alls mycket då fokus ligger på pedagogisk dokumentation och matematik. Detta kan tolkas som att intresset för musik inte är så stort hos denna pedagog eller att de arbetar med ett ämne i taget. Likheterna hos de andra pedagogerna är att de sjunger både i samlingar och när tillfälle ges samt att de använder sig av olika sorts artefakter så som sångpåse, instrument och sångkort. En av de fyra pedagogerna förklarar mer ingående på hur de använder musiken i verksamheten, att de experimenterar med ljud genom exempelvis att släppa olika saker i golvet för att höra hur det låter. Detta liknar forskningen som presenteras av Säljö (2011) och Vygotskij (2001).

Förskollärarna anser att musiken är viktig och har stor betydelse för barn men tar upp olika exempel som musiken är viktig för, bland annat språk, känslor och trygghet.

Att barn lär sig genom musik är ett gemensamt svar från pedagogerna, de säger att musiken gör att barn lär sig att agera, sjunga tillsammans och enskilt, använda kroppen, rytmik och att det är viktigt för barnens läs- och skrivinlärning.

Alla pedagoger anser att musiken påverkar barnen på ett positivt sätt. Två av de fem påpekar att de använder olika hjälpmedel i musiken, till exempel marionettdockor och materiella djur för att skapa en tydlighet mellan språk och sång. En annan pedagog nämner att musiken kan hjälpa barnen i deras språk då de lär sig innebörden i nya texter, ord och begrepp. Detta kan tolkas som att, i synnerhet dessa tre pedagoger, anser att det är viktigt att på flera olika sätt förstärka barnens förståelse för orden i sången genom att använda exempelvis leksaker som symboliserar de olika händelserna eller huvudpersonerna i sången. Detta är även något som Vesterlund (2012) förespråkar och har flera förslag på hur förskollärare kan arbeta med detta för att barnen ska kunna både lära sig sången men även förstå innebörden med den.

När det gäller barn med annat modersmål än svenska eller som har språksvårigheter ger pedagogerna till stor del liknande svar. Tre förskollärare säger att tecken och bilder kan användas för att förstärka och gynna språket tillsammans med musiken. Enligt två pedagoger tar de in olika språk i musiken, dels för att få en gemenskap i gruppen och för att språket ska utvecklas, detta stämmer även överens med det som Skolverket (Lpfö 98 reviderad 2010) säger. Det som särskiljer i svaren är att en pedagog tar upp betydelsen av att både sjunga och att låna böcker på andra språk. Hon menar att bara för att personalen inte förstår språket är det ändå viktigt att låna hem böcker på exempelvis arabiska, då barnen kan se hur det skrivna språket kan variera i utseendet. Detta tar Skolverket (Lpfö 98 reviderad 2010), Axelsson (2004) och Rönngren (2010) upp i sin forskning. Vidare tar pedagogen upp att tydlighet är viktigt och nämner programmet START som handlar om att barnen dansar och visar känslor till olika sånger.

Samtliga fem pedagoger använder sig av läroplanen men inte av någon forskning. Pedagogerna har med sig läroplanen i det pedagogiska arbetet men använder dem på olika sätt. En förskollärare förklarar att de brukar ta ut punkter från Lpfö 98 som de sedan diskuterar hur de kan arbeta med dem praktiskt. Det framkommer att det är tiden, enligt pedagogerna, som inte räcker till för att de ska kunna fördjupa sig i någon forskning. En av pedagogerna säger dock att hon vill bli bättre på att använda sig av forskning, förskolan kan gå in på skolverkets hemsida för att se eventuellt ny forskning som de sedan kan diskutera i arbetslagen. Detta kan tolkas som att pedagogerna är medvetna om att forskning är viktigt och att viljan finns till att arbeta vidare med det.

7. Diskussion

I detta kapitel kommer metod samt resultat att diskuteras, vi kommer även ge förslag på ytterligare forskning. I metoddiskussionen kommer metodens form och resultat att diskuteras. I resultatdiskussionen kommer undersökningens resultat, litteratur och våra åsikter att ställas mot varandra. Sedan ges förslag på tillämpningar och ytterliga forskning samt en sammanfattning.

7.1 Metoddiskussion

Eftersom vårt syfte var att fördjupa oss i hur förskollärarna tänker kring musik som ett pedagogiskt redskap för att gynna barns språkutveckling, valde vi att göra kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Detta i sin tur visade sig vara en bra metod att använda sig av för att få svar på undersökningens frågeställning. För som Denscombe (2009) och Patel och Davidson (2011) skriver används kvalitativa intervjuer när individen vill samla in data kring individers tankar och erfarenheter, då detta upplägg ger möjlighet för informanterna att svara med egna ord. Detta tillvägagångssätt ställde krav på oss intervjuare att våra frågor var väl formulerade och strukturerade så att vi genom intervjuerna fick svar som var relevanta för problemområdet. Vi fann detta lite besvärligt då några av intervjufrågorna hade behövt vara mer genomtänkta och tydliga då vi upplevde att informanterna inte riktigt förstod vad som efterfrågades. Det kunde även vara så att frågorna var för lika varandra då vi upptäckte vid analysen att många av svaren gick in i varandra. Om vi skulle gjort om undersökningen hade vi åkt till fler delar av landet och ställt fler frågor om bland annat vad språk betyder för pedagogerna, vad pedagogerna anser är viktigt i deras förhållningssätt när det gäller arbete med musik och yngre barns språkutveckling. Sedan skulle vi intervjuat förskolechefer för att se hur de tänker kring forskning och tillämpning och hur de anser att pedagogerna ska ta till sig och använda forskningen i verksamheten. Vi hade även intervjuat yngre förskollärare för att se om där är någon skillnad både på synen på forskning och hur de använder det i praktiken samt intervjuat fler pedagoger för att se om det fanns mer likheter och skillnader i deras svar. Kan det vara så att de förskollärarna som vi intervjuade har gått en annan typ av utbildning där forskning om exempelvis musik och språk inte har haft lika stor plats i själva utbildningen?

Denscombe (2009) och Patel och Davidson (2011) skriver även att undersökaren bör använda sig av triangulering, alltså använda intervjuer, observationer och

enkäter för att få så sann data som möjligt från informanterna. Vi gjorde ett medvetet val när vi enbart valde intervjuer då vi ville få inblicken i hur informanterna tänkte kring vårt problemområde. Hade vi kompletterat med observationer och enkäter tror vi att vi hade fått bredare data och en större inblick i hur de aktivt arbetar med språkutveckling genom musik. Vi hade även sett om pedagogerna svarar lika under intervjuerna och på enkäterna samt om de tillämpar förklaringarna i praktiken.

Eftersom vi har valt att intervjua förskollärare på ställen som vi har haft VFU på och till viss del känner till deras arbetssätt kan vi inte låta bli att fundera på hur utfallet av intervjuerna hade sett ut om vi istället valt ut förskollärare som utpräglat jobbar med musiken som ett pedagogiskt arbetssätt för att gynna barns språkutveckling. Att vi valde enbart pedagoger med förskollärarexamen berodde på att vi anser att dessa har djupare förståelse för hur barn utvecklas. Sedan funderar vi även på hur utfallet hade blivit om vi skickat ut frågorna i förväg, hade svaren blivit mer genomtänkta eller mindre personliga? Vårt syfte med att inte lämna ut frågorna i förväg var att vi ville ha pedagogernas spontana tankar och funderingar kring just musik som pedagogiskt arbetssätt för barns språkutveckling.

Vi, precis som Björndal (2005) och Denscombe (2009), rekommenderar att intervjuer spelas in med hjälp av någon form av inspelningsenhet, då intervjun kan behövas lyssnas på några gånger efter genomförd intervju för att få ut så mycket som möjligt av svaren. Vi lyssnade på intervjuerna en gång i sin helhet för att se att allt kommit med, sen transkriberade vi, alltså lyssnade och spolade vi tillbaka upprepade gånger för att få ner exakt det som sagts i intervjun. Om vi inte hade använt oss av någon form av inspelning hade mycket data gått förlorat, eftersom vi inte hinner skriva så snabbt som informanterna pratar och för att vi inte minns allt som sägs under intervjun efteråt.

Denscombe (2009) skriver att en nackdel med att intervjua och att använda inspelningsapparat är att det är väldigt tidskrävande innan, under och efter för oss som intervjuar och under intervjun för de som deltar i undersökningen. Vi instämmer med Denscombe (2009) att det var tidskrävande men anser dock inte att det var någon nackdel då hela processen med förarbete, genomförande och efterarbete tog inte så lång tid som vi planerat. Enligt Denscombe (2009) kan vetskapen om att bli inspelad hämma informanterna i sina sätt att svara på våra frågor, detta märkte även vi av då informanterna i början var lite stela och verkade obekväma när vi satte igång vår inspelning, men efter en stunds intervjuande pratade de mer avslappnat, ansåg vi.

När det var dags att analysera fann vi det svårt att komma igång då vi hade mycket data från intervjuerna. Vi började med att skriva ut och markera med

överstrykningspennor i olika färger, vi hade olika färger för att lättare kunna se likheterna och skillnaderna mellan svaren som vi sedan jämförde och sammanställde.

7.2 Resultatdiskussion

Under intervjuerna med förskollärarna framkom det att musik för dem gemensamt innebar sång, känslor och användning av kroppen. Vissa tyckte även att musik var ett kommunikationssätt, språk, motorik, rytmer och att musiken ska ämnesintegreras. Detta anser vi stämmer överens med vår egen uppfattning om vad musik är. Svensson (2009) och Uddholm (1993) menar att språk är mer än tal och skrift, det kan vara bland annat teckenspråk och kroppsspråk. Kropps och ”känslspråket” är något som även Vesterlund (2012) tar upp, hon menar att när individer möts är det först och främst dessa två språk som tolkas. Hammershøj (1997) menar att musik och sång stimulerar förmågan att återge rytm och motorik.

Det framkom även att samtliga förskollärare använde sig mer eller mindre av musik i sin verksamhet. Fyra av de fem gav exempel på hur musiken vävs in i vardagen på förskolan. Några av dessa exempel var att de har sångsamlingar, de använde sig av sångpåsar och sångkort, de spelade även instrument och sjöng spontant tillsammans med barnen under dagen. En pedagog berättade att delaktigheten är viktigt då de minsta barnen inte har talspråket fullt ut, därför använde hon sig av sångkort som sats upp på väggen för att barnen när som helst skulle kunna se bilderna och sjunga med hjälp av dessa. Jederlund (2002) påpekar att faktorer som trygghet, lust och förstärkande respons hjälper till att väva samman olika språk, som exempelvis musik och det talande språket. Vi håller med Jederlund då vi anser att dessa tre faktorer har en stor och viktig betydelse för all utveckling hos barn och utifrån svaren som vi fick tolkar vi det som att pedagogerna är medvetna om detta. En av de fem pedagogerna sa att dem sällan använde musik i sin verksamhet då fokus låg på annat just nu, men hon betonar att de skulle vilja använda sig mer av musik. Vi menar att det finns all anledning till att använda musik tillsammans med barnen för att utifrån våra erfarenheter och upplevelser har vi sett att de flesta barn tycker om att sjunga och spela tillsammans med pedagogerna. Vår uppfattning är att musiken hjälper språket framåt då barn ofta kan sjunga ord som de inte kan använda i talet än. Vi anser även att musiken är viktig för barns personliga utveckling då pedagogerna kan använda sig av olika namnsånger, sånger och lekar där barn lär känna varandra och att få in musik som barnen kan relatera till på olika sätt. Dessa åsikter finner vi stöd hos Nilsson (2011) som menar att musiken har stor betydelse för

identitetsutveckling och att genom att spela och använda musik tillsammans med barnen medför en större delaktighet. Även Hammershøj (1997) stödjer våra åsikter då han menar att tal och sång inte går att skilja på.

Samtliga förskollärare uttryckte att musik påverkar barns språkutveckling på ett positivt sätt, då barn genom bland annat sånger, hör och lär sig nya ord. Två av förskollärarna berättar att de använder sig av konkreta artefakter för att förtydliga innebörden i ord. Det kan vara genom att först prata om olika materiella föremål som finns med i sången och sedan sjunga, det kan även vara att dramatiserar sången till exempel med en marionettdocka. Vi kan tydligt se ett visst förhållningssätt där pedagogerna visar att delaktighet, tydlighet och att vara inspirerande är viktigt för barns utveckling. Att använda sig av artefakter är något som Vygotskij (1999), som förespråkar den sociokulturella teorin, nämner då han påstår att utveckling sker i samspel mellan människor och artefakter. Detta menar även Säljö (2011) som talar om artefakter som förmedlande redskap vilka utökar vår fysiska och intellektuella förmåga. Att arbeta på detta sätt med material och sånger tillsammans bedöms av oss som en bra metod för att gynna barns språkutveckling. Samt att samspelet mellan pedagoger och barn finns och som vi nämnt tidigare att pedagogernas förhållningssätt är enligt oss professionellt. Detta finner vi stöd hos både Hammershøj (1997) och Vesterlund (2012) som tar upp hur pedagogens förhållningssätt borde vara, exempelvis så som att lyssna på, respektera och inspirera barnen.

Under frågan som handlade om flerspråkighet och språksvårigheter svarade pedagogerna olika, dock nämnde tre pedagoger att de skulle kunna använda sig av tecken och bilder tillsammans med sången för att förstärka språket. En av dessa pedagoger sa att om det finns språksvårigheter kan sånger där barnen exempelvis blåser eller visslar användas, hon betonar genom detta att det är viktigt att barnen utmanas i språkutvecklingen. En annan av pedagogerna nämnde att på hennes förskola används ett program som kallas START, med det här programmet behandlas bland annat känslor och begrepp på olika sätt. Hon berättar även att de använder musik utifrån de känslor som de pratar om för att förstärka begrepp som till exempel glad, ledsen och arg. Utifrån våra egna erfarenheter av ovan nämnda sätt att möta barn anser vi att användandet av musik, bilder och kroppsspråket gynnar barnens språkutveckling då barnen får innebörden i ord och begrepp förstärkt med visuella artefakter. Detta står även i läroplanen för förskolan, att barn med annat modersmål ska utmanas och stimuleras i sin språkutveckling (Skolverket, 2010). Uddén (2004) påpekar att barn som ska lära sig svenska till en början behöver sjunga enkla svenska visor där texterna är tydliga och där gesterna förstärker språket.

Two av pedagogerna sa att de tillsammans med barnen kan sjunga på olika språk. Den ena pedagogen berättade om hur de arbetar med att få in olika hälsningsfraser och språk, till exempel polska och tyska, i sånger. En sång som används kallas för ”goddagsången”, syftet med den är att den hjälper barnen i deras språkutveckling samt att den ger en trygghet och en delaktighet i gruppen. Genom att använda ”goddagsången” tycker barnen inte att det är konstigt med olika språk menar informanten. En pedagog sa att en metod för att stärka och utveckla barns modersmål och andraspråk är att gå till biblioteket och låna böcker på olika språk så som exempelvis spanska. Rönngren (2010), Axelsson (2004) och Skolverket (2002) tar upp att det är viktigt att barn med annat modersmål får stödet de behöver för att utveckla och stärka sitt modersmål, men även att de får insikter om andra språk. Vidare menar Skolverket (2002, 2010) att barn som har annat modersmål ska vara delaktiga i verksamheten, då lärande och utveckling sker i alla situationer. De belyser även att de som jobbar inom förskolan ska vara medvetna om barns olika livsmiljöer och ge barn stöd för att utveckla sitt självförtroende. Att använda sig av musik och sånger på olika språk, språk som finns och inte finns på förskolan, anser vi är bra för att skapa en god förståelse för varandra och att ingen blir utpekad. De vuxnas förhållningssätt och arbetssätt är enligt oss grunden till hur verksamheten ser ut, pedagogerna ska finnas och anpassa verksamheten så att det passar alla barn. Anpassning är något som även Vesterlund (2012) understyrker är viktigt. Hon säger att det en pedagog ska tänka på i musikärbetet med barn, speciellt flerspråkiga barn, är att pedagogerna ska vara medvetna om hur instruktioner ges samt vilka sånger som vals ut. Den röda tråden är viktig för barnen så att de ser sammanhanget mellan tal och sång, då musikspråket påverkar talspråksutvecklingen på ett positivt sätt (Vesterlund, 2012 och Jederlund, 2002).

På frågan om pedagogerna arbetar utifrån läroplanen fick vi svaret att ja det gjorde de. Pedagogerna uttryckte att läroplanen är en självklarhet, att den ska finnas med i verksamheten. En av pedagogerna berättade att de använder läroplanen genom att de tog ut punkter som de sedan diskuterade kring hur dessa punkter skulle kunna användas praktiskt i verksamheten. Men när det kom till forskning kring språkutveckling och musik blev samtliga svar nej. Dock uttryckte sig samtliga pedagoger att de är medvetna om att forskning är viktig att ta del av men de menar tiden finns inte till att läsa. En av pedagogerna gav ett förslag på hur de hade kunnat arbeta med forskning. Hon fann skolverkets hemsida användbar för där kan aktuell forskning hittas, sedan kunde de diskutera forskningen på arbetsplatsträffarna och utifrån det bestämma hur de skulle gå vidare. Utifrån pedagogernas svar har vi fått svar på vår problemformulering, pedagogerna använder läroplanen men ingen forskning i nuläget. Detta

ställer vi oss kritiska till eftersom vi anser att musiken borde ha större del i förskolan, om det hade funnits kompetensutbildningar riktade till förskolorna tror vi att musiken hade fått större utrymme i verksamheten. Pedagogerna hade kanske sett annorlunda på musik och därefter arbetat ämnesintegrerat med musik. Vi finner stöd för våra åsikter hos Sundin (2001) som berör att musiken inte ses som ett viktigt ämne inom pedagogiken, därför är det av stor betydelse att det finns fortutbildningar så att pedagogerna kan tillägna sig de musikkunskaper som behövs i det pedagogiska arbetet. Finns det ett intresse av musik hos pedagogen själv kan den genom detta främja den musikaliska utvecklingen hos barnet i praktiken (Sundin, 2001). Vi tror, som Sundin (2001) nämner, att hur mycket en pedagog arbetar med musik på olika sätt beror till stor del på hur intresset är. Vi menar dock inte att alla ska ha ett stort intresse av musik men musiken borde ses som lika viktig som att barnen ska kunna lära sig att räkna, läsa och tala med mera. Utifrån våra egna erfarenheter är vi medvetna om att tiden är ett stort problem på förskolorna. Vi anser att det borde vara avsatt en viss tid som pedagogerna ska läsa och ta till sig forskning kring barns utveckling, då det är viktigt att hålla sig uppdaterad med vad ny aktuell forskning säger och ger förslag på hur arbetssättet kan utvecklas. Även om pedagogerna säger att de inte använder någon forskning kan vi se metoder som till exempel START, som troligtvis är framtagen utifrån forskning för att gynna barns utveckling.

Syftet med denna undersökning var att fördjupa oss i hur pedagogerna arbetar med musik som pedagogiskt redskap för yngre barns språkutveckling. Efter genomförd undersökning har vi också fått djupare inblick i pedagogernas tankar och arbetssätt.

7.3 Tillämpningar

Vad har yrkesverksamma pedagoger för användning av vår undersökning? Vi har kommit fram till att musiken gynnar yngre barns språkutveckling genom denna undersökning. Därför tror vi genom att läsa undersökningen kan förskollärare bli inspirerade till att jobba mer med musik för språkutveckling och även i andra ämnen. Vidare hoppas vi att även förskolechefen får en möjlighet att utveckla sin förståelse för hur viktigt det är att forskning kring musik och yngre barns språkutveckling finns tillgängligt för förskolans personal.

7.4 Förslag på ytterligare forskning

Under undersökningens gång har vi fått fler tankar kring vad vi skulle ha gjort annorlunda för att få bredare och djupare kunskaper om yngre barns språkutveckling genom musik. Frågor

som vi hade funnit det intressant att veta mer om är vad betyder språk för pedagogen? Vad anser pedagogerna är viktigt i deras förhållningssätt när det gäller att arbeta med musik och yngre barns språkutveckling? Har intresset för musik en stor betydelse för hur pedagoger använder det i verksamheten? Hur tänker förskolechefen kring forskning och tillämpning? Och hur anser förskolechefen att pedagogerna ska ta till sig och använda forskningen i verksamheten?

Ett förslag är att ha mer ålderskillnader på informanterna, skiljer det sig åt i synen på forskning och hur den kan användas i praktiken beroende på om pedagogen är nyutbildad eller har varit verksam under en längre tid?

7.5 Sammanfattning

Syftet med vår undersökning var att fördjupa oss i hur pedagogerna arbetar med musik som pedagogiskt redskap, utifrån forskning och läroplan, för yngre barns språkutveckling. Vi ville få en större förståelse för hur förskollärare tänker och arbetar kring musik och språk för att gynna yngre barns språkutveckling. Utifrån vårt syfte kom vi fram till vårt problemområde som blev: Hur arbetar pedagoger i förskolan medvetet, utifrån aktuell forskning och läroplan, med musiken som pedagogiskt redskap för yngre barns språkutveckling?

Vår ingång i denna undersökning var sociokulturell, vilket innebär att kunskap och utveckling sker genom samspel och dialog mellan människor och artefakter. I litteraturen visades att musik har en stor betydelse för yngre barns språkutveckling. Det framkom även att pedagogen spelar en viktig roll i sitt arbetssätt och förhållningssätt i arbetet med musik för att gynna språkutvecklingen hos yngre barn.

Vi använde oss av kvalitativa intervjuer för att få svar på vår problemformulering. Fem kvinnliga förskollärare på olika orter intervjuades för denna undersökning. Intervjuerna spelades in, transkriberades och sammanställdes till vårt resultat.

Resultatet visade att enligt pedagogerna används musik varierande i verksamheten, i bland annat sångsamlingar, spontant av barn och vuxna och vid maten. Förskollärarna ansåg även att musiken har en viktig del för språket, samspelet i gruppen och för att tydliggöra innebörden i ord och begrepp.

Utifrån litteratur och resultat har vi kommit fram till att musik har stor inverkan på barns språkutveckling, även att pedagogens intresse spelar stor roll kring hur musiken används som pedagogiskt redskap. Vi anser med att användningen utav forskning borde ses

som en självklarhet då den förnyas ständigt. Den kan även vara ett stöd i både barns utveckling och lärande och för pedagogens yrkesroll.

Referenser

Armqvist, A. (1993). *Barns språkutveckling*. Lund: Studentlitteratur

Axelsson, M. (2004). *Skolframgång och tvåspråkig utbildning*. i Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) (2004). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Bjørkvold, J. (2005). *Den musiska människan*. 2., [rev. och utvidgade] uppl. Stockholm: Runa

Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Deutsch, D. (2011, december). Tala i toner. *Språktidningen*.

Hämtad den 3 december från: <http://www.spraktidningen.se/artiklar/2011/11/tala-i-toner>

Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Hagtvet, B.E. (2004). *Språkstimulering. D. 1, Tal och skrift i förskoleåldern*. (1. uppl.) Stockholm: Natur och kultur.

Hammershøj, H. (1997). *Musikalisk utveckling i förskoleåldern*. Lund: Studentlitteratur

Jederlund, U. (2002). *Musik och språk: ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. 1. uppl. Hässelby: Runa

Jernström, E. & Lindberg, S. (1995). *Musiklust*. (1. uppl.) Stockholm: Runa.

NE.se [Elektronisk resurs]. (2000). Malmö: Nationalencyklopedin.

Nilsson, B. (2002). *"Jag kan göra hundra låtar": barns musikskapande med digitala verktyg*. Diss. Lund : Univ., 2002. Malmö.

Nilsson, B. (2011) *Yttrandefrihet genom musik – estetiska uttrycksformer i ett vidgat inkluderingsbegrepp*. Specialpedagogisk tidskrift – att undervisa (3). (pp 6-9) Hämtad den 3 december från: http://www.sfsp.se/Sidor/Yttrandefrihet3_2011.pdf

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Rönngren, J. (2010, september). Viktigt vardagsprat. *360 – forskning och utveckling i skola och förskola*. Dagstidning.

Sundin, B. (2001). *Barns musikaliska utveckling*. (3., omarb. uppl.) Stockholm: Liber utbildning.

Svenska akademien (2006). *Svenska akademiens ordlista över svenska språket*. (13. uppl.) Stockholm: Svenska akademien. Hämtad den 3 december från: http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista

Svenska språknämnden (2000). *Svenska skrivregler*. (2., [utök.] uppl.) Stockholm: Liber.

Svensson, A. (2009). *Barnet, språket och miljön: från ord till mening*. 2., omarb. uppl. Lund: Studentlitteratur

Sverige. Skolverket (2002). *Flera språk – flera möjligheter*.

Hämtad den 3 december från:

http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/visa-enskild-publication?_url_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1019

Sverige. Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Skolverket.

Säljö, R. (2010). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 2. uppl. Stockholm: Norstedts.

Säljö, R. (2011) *Kontext och mänskliga samspel: ett sociokulturellt perspektiv på lärande*.

Hämtad den 3 december från:

http://www.oru.se/Extern/Forskning/Forskningsmiljoer/HumUS/Utbildning_och_Demokrati/Tidskriften/2011/Nr%203/Kontext%20och%20m%C3%A4nskliga%20samspel%20-%20Ett%20sociokulturellt%20perspektiv%20p%C3%A5%20l%C3%A4rande.pdf

Uddén, B. (2004). *Tanke, visa, språk: musisk pedagogik med barn*. Lund: Studentlitteratur.

Uddholm, M. (1993). *Pedagogen och den musikaliska människan: en bok om musik i vardagsarbetet*. Mölndal: Lutfisken.

Vesterlund, M. (2012). *Musikspråka i förskolan: med musik, rytmik och rörelse*. (2. uppl.) Stockholm: Liber.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad den 3 december från:

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Vygotskij, L. S. (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos.

Bilaga 1

Brevet till förskollärarna

Hej!

Jag och min studiekamrat har en fråga, det är så att vi skriver vår C-uppsats nu och ska göra intervjuer till vår undersökning och vi undrar om du eller någon på förskolan är intresserad av att ställa upp på en intervju, ni kommer såklart att vara anonyma i uppsatsen sen.

Vi ska skriva vår uppsats om musik och språk i förskolan.

Om ni är intresserade så kom gärna med förslag med tider som vi kan komma.

Hör av er!

Hälsningar från

Tina Nilsson och Caroline Sandmark

Bilaga 2

Intervjufrågor

Vad innebär musik för dig som pedagog?

Förekommer musik i verksamheten? När, var, hur och varför?

Vad tror ni att musiken har för betydelse för barn? (Lär sig barn något genom musik? Vad?)

Påverkar musiken barns språkutveckling? Hur, på vilka sätt, och varför?

Kan du se några fördelar respektive nackdelar i användandet av musik för att gynna barns språkutveckling?

Barn med annat modersmål än svenska, hur kan man utveckla och hjälpa dem i språket med hjälp av musik?

Om det finns barn med språksvårigheter på förskolan, använder ni er av musik på annat sätt eller i annat syfte än med barn som kan språket?

På vilket sätt arbetar ni utifrån läroplanen (Lpfö98/10) och aktuell forskning kring musik och språk?